

VÁNOČNÍ KVÍZ

Každoročně přinášíme na stránkách zpravodaje Žerotín spoustu informací o Vánocích. O jejich původu, o vánočních zvycích. O Vánocích určitě víme mnoho, ale najednou nás nějaká otázka zaskočí. Tak si vyzkoušejte na následujícím kvízu, jak jste na tom vy.

- VÁNOČNÍ DÁRKY.** V mnoha zemích platí dodnes, že dárky nosí dětem Santa Claus, tedy někdejší svatý Mikuláš /původně latinsky sanctus Nicolaus, německy Sankt Nikolaus, anglicky Saint Nicholas...)Obdarovávání nicméně povětšinou přesunul ze svého svátku, který se připomíná začátkem prosince, na svátek narození Krista. Kdy a proč?
 - na konci 11. století po rozkolu západní a východní církve tak rozhodl papež Mikuláš II., aby se katolíci odlišili od pravoslaví
 - v 16. století se vznikem protestantismu, který odmítá uctívat katolické světce
- JEŽÍŠEK.** Malé nevinné dítě symbolizující právě narozeného Krista je tradiční především ve střední Evropě (kromě Česka je hlavně Slovensko, Maďarsko, Rakousko a některé části Německa). Víte ale, kdo nosí dárky třeba ve Finsku?
 - trojice ledových kamarádů zvaná Kolmetaikuria
 - vousatý dědeček Joulopukki
- VÁNOČNÍ STROMEK.** Na území Čech se poprvé objevil v roce 1812. Ve svém pražském sídle v Libni ho nechal jako první instalovat rodák z německé Mohuče Johann Liebich. Kdo to byl?
 - ředitel pražského Stavovského divadla
 - nove jmenovaný pražský arcibiskup
- VÁNOČNÍ OZDOBY.** Jak je patrné z předchozí otázky, tradice vánočního stromku vznikla v Německu. Tam se v domácnostech začal zavěšovat ke stropu a tam n něj také začali věšet ozdoby. I když původně se jednalo o jablka, ořechy či drobné pečivo, jako třeba preclíky, jež mohly děti po skončení svátků sníst. Nejstarší písemná zmínka o ozdobeném vánočním, stromku pochází z brémské kroniky z roku...
 - 1570
 - 175
- BETLÉMY.** Ježíš, jak známo, se narodil v chlévě na seně ve městě Betlém. Připomínka této události budováním malých betlémů v kostelích i domácnostech je velmi rozšířená. A kde se vzala? První jesličky, nebo chcete-li betlém „zbudoval“ už sv. František z Assisi, když si za oltář, u něž sloužil štědrovečerní mši, zvolil skutečné jesle (tedy malý krmelec) a přivedl k němu živého oslíka a volka. Kdy?
 - na konci 10. století
 - na začátku 13. století
- PRVNÍ HVĚZDA.** Ke Štědrému večeru patří i vyhlížení první hvězdy na obloze. Ano, souvisí to s biblickou tradicí, podle níž Ježíšovo narození ohlašovala „hvězda, kterou viděli na východě a která se zastavila nad místem, kde bylo to dítě“. Co se má podle tradice s východem první hvězdy dělat?
 - zapálit svíce na stromku

- b) začít se štědrovečerní večeří
7. **PŮST.** Na Štědrý den by se měl zachovávat až do večera přísný půst, tedy především nejíst maso. Pokud to nevydržíte, pak podle pověry...
- a) nedostanete dárek
 - b) nespátříte zlaté prasátko
8. **LITÍ OLOVA.** Dnes je to nejspíše zábava, ale tradičně se Štědrý večer a následující noc před Božím hodem považovala za magickou, tudíž se provozovali i nejrůznější věštecké praktiky. Lití vroucího olova do vody, kde zprudka ztuhne a z vytvořeného tvaru se věští budoucnost, mezi ně tradičně patří. Kde byla tato metoda ve starověku vynalezena?
- a) v Řecku
 - b) v Egyptě
9. **LÍBÁNÍ POD JMELÍM.** Zvyk, který má líbajícím zajistit lásku a plodnost, se traduje už od dob Keltů. Jmelí považovali za magickou rostlinu a připisovali mu zázračnou moc. Tradici převzali křesťané, ale po svém si ji upravili. Jmelí bylo podle křesťanské legendy původně...
- a) trnovým keřem, z něhož byla spletena Ježíšova trnová koruna a který po jeho zmrtvýchvstání proměnil své trny v léčivé bobule
 - b) stromem, z jehož dřeva vyřezal Josef kolébku pro Ježíška a o 33 let později z něj Římané pro Ježíše zhotovili kříž
10. **ROZKROJENÉ JABLKO.** Další štědrovečerní tradice, která má dlouhou historii. Už naši dávní předkové věřili z rozkrojeného jádřince, zda je v následujícím roce čeká...
- a) bohatství, či chudoba
 - b) zdraví, či nemoc
11. **NEVYNÁŠEJÍ SE ODPADKY.** Na Štědrý den platí zákaz vynášení smetí. Je to sice zvyk patřící spíše do kategorie pověr než lidových zvyků, ale mnoho lidí ho skutečně dodržuje. Jestlipak víte, co vám hrozí, pokud zásadu porušíte?
- a) že z domu kromě špíny vynesete i štěstí
 - b) že budete mít nejen prázdný koš na odpadky, ale i spižírnu
12. **KAPŘÍ ŠUPINY.** Na Štědrý den se při večeři dává šupina z kapra pod talíř. Měla by přinést peníze a hojnost. Ovšem pozor, pověra nařizuje ještě jednu podmínku – abychom si zajistili dostatek peněz v příštím roce, musí se šupina z vánočního kapra následně...
- a) darovat milované bytosti
 - b) nosit v peněžence
13. **HÁZENÍ STŘEVÍCEM.** A ještě jedna štědrovečerní zvyklost, která se ovšem týká pouze děvčat. Dívka se postaví do chodby zády ke dveřím a hodí přes rameno střevíc. Podle čeho potom pozná, zda se v následujícím roce provdá?
- a) pokud střevíc míří špičkou ke dveřím
 - b) pokud střevíc dopadne správně podrážkou k podlaze

14. **PŮLNOČNÍ MŠE.** „Hej mistře, vstaň bystře, vzhlédni na jasnost, nebes na švarnost, krásu uhlídáš v tento noční čas...“ Česká mše vánoční od Jakuba Jana Ryby poprvé zazněla v roce 1796 a od té doby patří neodmyslitelně k tuzemské vánoční hudební i liturgické klasice. Ryba přitom nebyl žádný elitní hudební skladatel, ale pouhý...
- a) kostelník
 - b) učitel
15. **KOLEDY.** K Vánocům patří nejen stromek a dárky, ale také koledy. Jednu z nejkrásnějších složil už v 17. století raně barokní český básník, hudební skladatel, varhaník a sbormistr proboštského kostela v Jindřichově Hradci Adam Michna z Otradovic. Kterou?
- a) Tichá noc
 - b) Chtíc, aby spal
16. **VÁNOČNÍ HIT.** „Vánoce, Vánoce přicházejí, zpívejme přátelé, po roce Vánoce, Vánoce přicházejí, šťastné a veselé...“. První nahrávka této moderní vánoční klasiky vznikla už v roce 1962 a hraje se úspěšně dodnes. Autorem chytlavé melodie je skladatel Jaromír Vomáčka, text má „na svědomí“ přední tuzemský tvůrce mnoha hitů...
- a) Zdeněk Borovec
 - b) František Ringo Čech
17. **VÁNOČKA.** Na Vánoce se v českých zemích sladké pečivo připravovalo už ve 14. století. Možná i dříve, každopádně první písemná zmínka pochází z roku 1366. I když tehdy ještě nešlo o pečivo pletené, spíše to bylo něco na způsob velikonočního mazance, a také název byl jiný. Jaký?
- a) calta
 - b) pučálka
18. **KAPR.** K vánočním tradicím patří samozřejmě hlavně kapr. I když v minulosti nikoliv smažený, ale většinou namodro. Kdy a proč se tato tradice definitivně změnila?
- a) v 19. století, když začal být s rozvojem hospodářství snadněji k mání olej na smažení
 - b) v 2. polovině 20. století, když se komunisté snažili utlumit církevní tradice. Štědrý den byl dnem pracovním a ženy neměly na tradiční zdlouhavou přípravu tolik času

Správné odpovědi: 1b,2b,3a, 4a, 5b, 6b, 7b, 8a, 9b, 10b, 11a, 12b, 13a, 14b, 15b, 16a, 17a, 18b

Připravil Jiří Němec